

Legende fotografija:

01. **Plašt** sv. Ladislava kralja – na podstavu zelenkasto-modrog platna našiveni fragmenti plašta koji je crni i tamno modri svileni damast, ornamentiran šesterokutima u kojima su biljni motivi; izvezeni likovi kralja i kraljice; XI-XIV. st.; snimljeno 1912.; inv. br. 1052, br. kontakt dia VIII-59
02. Plašt sv. Ladislava kralja, ulomak – vezeni lik kraljice na ornamentalnoj pozadini damasta, koji je ukrašen šesterolistima unutar kojih su biljni motivi; XI. st, južnotalijanski proizvod – saracenska radionica, a vezeni likovi uopće iz XIV. st.; od ovog plašta načinjena je kasnije kazula; snimio: Ivan Standl; inv. br. 771, br. kontakt dia VIII-2
03. Plašt sv. Ladislava kralja, ulomak – vezeni lik kralja (dalje isto kao inv. br. 771); snimio: Ivan Standl; inv. br. 772, br. kontakt dia VIII-3
04. Plašt kralja Sv. Ladislava (XI. st.), detalj s krpicom na kojoj je izvezeno: LADISL. REG.; inv. br. 593, br. neg. IV-25
05. **Misnica** od plašta kralja Sv. Ladislava (XI. st.) – lik kralja vjerojatno iz XIV. st.; inv. br. 1120, br. neg. VIII-127
06. Misnica s inicijalima M T (Marija Terezija) i godinom 1775; poklon Marije Terezije riznici katedrale; inv. br. 568, br. neg. III-267
07. **Dalmatika** iz konca XVII. st, Aleksandra L. B. Mikulića, stražnja strana dalmatike opisane pod inv. br. 1061, u sredini evanđelist sv. Matija, snimljeno 1912., inv. br. 1062, br. kontakt dia VIII-69
08. Dalmatika iz ornata kojeg je darovala Marija Terezija 1775. g. (za biskupa Tanizya); snimljeno 1912.; inv. br. 1063, br. kontakt dia VIII-70
09. Dalmatika izvedena u venecijanskom baroknom stilu; pripada zelenom konventualnom ornatu; inv. br. 1085, br. neg. VIII-92
10. Misnica od damasta, vjerojatno mletačkog; gotička forma iz g. oko 1400., vezivo na leđnom križu iz doba Gentile da Fabriana, oko 1423. g; snimljeno 1912.; inv. br. 1057, br. kontakt dia VIII-64
11. Misnica od crvenoga baršuna, odostraga, na srednjem polju razapeti Krist izvezen biserjem; moguće iz XV. st. (za Osvalda Thusa, 1466-1499.), ostalo iz doba baroka; snimljeno 1912.; inv. br. 1055, br. kontakt dia VIII-62
12. Misnica; snimljeno 1912.; inv. br. 1091, br. neg. VIII-98
13. **Roketa** biskupska od finoga platna, izvezena zlatnim grančicama, cvjetovima i plodovima; donji dio podložen zelenom svilom; XVII. st.; inv. br. 1037, br. kontakt dia VIII-44
14. Plašt polukružnoga kroja s izvezenim likovima svetaca u šest polja, a u srednjem, sedmom, inicijali biskupa Petretića (kao pod inv. br. 1038); na privjesku (ostatak kukuljice) izvezen je lik Bogorodice; 1659. g.; snimljeno 1912.; inv. br. 1039, br. neg. VIII-46
15. Plašt polukružnog kroja biskupa Petra Petretića, iz 1663. g., srebrom i zlatom protkani brokat crvene boje, ukrašen bogatim baroknim motivima; uz gornji rub pojas sa sedam polja u kojima su likovi svetaca; na privjesku (kukuljica) prizor: silazak Duha svetoga; snimljeno 1912.; inv. br. 1040, br. kontakt dia VIII-47
16. Vezivo, srebrom i zlatom protkan brokat crvene boje; lik sv. Grgura Velikoga pape (ulomak s plašta pod inv. br. 1040); inv. br. 1041, br. kontakt dia VIII-48
17. Čipka s misnoga ruha; snimljeno 1912.; inv. br. 1050, br. kontakt dia VIII-57
18. Vezivo izvezeno svilom, detalj: grb; snimljeno 1913.; inv. br. 663, br. neg. VI-32
19. **Mitra** od crvenog baršuna, vezena biserjem; gotička, u XIX. st. prerađena; inv. br. 1132, br. neg. VIII-139
20. Mitra, barokni rad; pripadala biskupu Stjepanu Seliševiću (1694.-1703.); inv. br. 1118, br. neg. VIII-125
21. Mitra od bijelog ripsa našivena biserjem; inv. br. 1084, br. neg. VIII-91
22. **Pastoral** od srebra, pozlaćen, gotički, ukusno tektonički raščlanjen, ukrašen arhitektonskim i naturalističkim motivima kasne gotike; unutar kujke prizor Navještenja; lijevano i iskucano, gravirano i cizelirano; proizvod južnonjemačke radionice iz konca XV. st.; služio biskupu Luki Baratinu (1500.-10.); visina 1,99 m; težak 4,3 kg; inv. br. 1088, br. neg. VIII-95
23. Pastoral, detalj: vršak s ornamentiranim vijencem, rokoko – završetak se sužuje, proširuje i opet sužuje; inv. br. 621, br. neg. IV-52
24. Pastoral – detalj: kuka ukrašena metalnim aplikacijama i dragim kamenjem završava tulipanim cvijetom oko kojega su kitice sitnog cvijeća; XVIII. st.; inv. br. 743, br. neg. VII-110
25. Križ od gorskoga ledca (Bergkristall), opleten tankom srebrnom žicom; pečat na svilenj vrpici jamči za vjerodostojnost male relikvije drva sv. Križa, koja se u križiću nalazi; taj se križić s pečatom nalazio u bakrenoj pozlaćenoj jabuci stare katedrale i bio je položen u peterokutnu pozlaćenu bakrenu kutijicu koja je visila na bakrenoj žici; inv. br. 619, br. neg. IV-50

26. **Pektoral** s draguljima i sa četiri bisera, biskupa Luke Baratina (1500.-1510.); inv. br. 655, br. neg. VI-24
27. Pektoral sastavljen od ametista i briljanata s pripadajućim prstenom; inv. br. 738, br. neg. VII-105
28. Bjelokosne korice (plenarij) neke knjige, sastavljene od četiri pločice, tzv. diptih; scene: Navještenje, Rođenje Isusovo, Krštenje Kristovo, Preobraženje Isukrstovo, Uzašašće Isukrstovo, Žene na grobu Kristovom, Hapšenje i Raspeće Kristovo, Posljednja večera s pranjem nogu, u sredini veliki dragulj, na rubovima aplikacije iz 1630. g.; inače iz X. ili XI st., prema dr. Ivančanu rađeno u Italiji, a prema Tkalčiću u Metz; inv. br. 1010, br. kontakt dia VIII-17
29. Uvez knjige kao reljefni prikaz Bogorodice s djetetom; spominje ga inventar iz 1425. g. pod nazivom „plenarium“, na rubu okvira aplikacije iz baroknog vremena; snimio Tkalčić 1912., inv. br. 1011, br. kontakt dia VIII-18
30. Plenarium, tj. korice knjige s prikazom Raspeća Kristovog na Golgoti, u uglovima medaljoni s prikazima četvorice evanđelista; iz 1605. g.; snimljeno 1912.; inv. br. 1016, br. kontakt dia VIII-23
31. Raspelo čije podnožje s gravirama počiva na nožicama u obliku lavljih šapa; iz podnožja se uzdiže visoko raspelo s Kristom, povrh njegove glave umjesto nimbusa list duboko urezan, s oznakama križa i nad njim svitak s natpiso INRI; konac XVII. st. ili početak XVIII. st.; inv. br. 740, br. neg. VII-107
32. Raspelo što se visoko uzdiže iz podnožja koje stoji na tri lavlje šape, a bogato je ukrašeno rokoko ornamentima, na bridovima anđeoske glave, u sredini podnožja medaljon sa stupom i ostalim simbolima Kristove muke, podno križa Adamova lubanja s kostima; XVIII. st.; inv. br. 760, br. neg. VII-127
33. Raspelo od drveta, raspeti i vršci križa od metala; prva pol. XVII. st.; inv. br. 675, br. neg. VI-42
34. Vrč od srebra, djelomično pozlaćen, na vrhu pokrovac u obliku krune, izljevna cijev u obliku slova S sa zmajevom glavom; moguće od Osvalda Tusza; vrč služi za polijevanje nogu siromaha na Veliki četvrtak; snimio: Ivan Standl; inv. br. 724, br. neg. VII-91 (usporedi s fotografijom pod inv. br. 721)
35. **Piksida** od srebra, bogato pozlaćen i ukrašen imitiranim draguljima, pokrovac nalikuje kruni, barokni rad; dar biskupa Mirka Esterhazyja iz 1722 g.; snimljeno 1912.; inv. br. 1022, br. kontakt dia VIII-29
36. Piksida od srebra, pozlaćen, ukrašen imitiranim draguljima, punca iz 1765 g. (ili 1705.?): snimljeno 1912.; inv. br. 1023, br. kontakt dia VIII-30
37. **Kalež** pozlaćen, gotički; nožica raščlanjena u osam polja koja su ukrašena graviranim ornamentima; nodus s romboidnim kockama; čaška jednostavna, neukrašena (spominje ga inventar od 1582. g.); inv. br. 729, br. neg. VII-96
38. Kalež pozlaćen, bogato ukrašen filigranom, nodus u obliku gotičke arhitekture, na čaški stilizirani cvijetovi; iz XV. ili XVI. st.; upotrebljavao ga je „Delipop“ kanonik Franjo Filipović oko godine 1567.; inv. br. 726, br. neg. VII-93
39. Kalež od srebra, uokolo bijela mjed; kasnogotičkih stilskih obilježja – južnonjemački rad s mletačkim utjecajem, vjerojatno konac XVI. st.; služio biskupu Premužu; inv. br. 1122, br. neg. VIII-129
40. Kalež, rokoko stil; snimljeno 1912.; inv. br. 1131, br. neg. VIII-138
41. Kalež od čistoga zlata, obložen dijamantima, barokne forme; rađen 17712. g., cizelirani ukrasi, težina 325 gr. (usporedi s fotografijom pod inv. br. 1006); snimljeno 1913.; inv. br. 703, br. neg. VII-70
42. Kalež od srebra, bogato pozlaćen, obložen draguljima; ima slike u emajlu na nožici i kupi: Mojsije podiže zmiju u pustinji i Posljednja večera; punciran 1752.; služio biskupu Franji Tauszyu; inv. br. 1128, br. neg. VIII-135
43. **Svijećnjak** od srebra, iskucan, podnožje u obliku plošne kalote ukrašene motivima voća, držak ukrašen lišćem koje se uvija u spirali, dva štitnika od otopine svijeće kao plosnati tanjurići; iz Augsburga?; inv. br. 657, br. neg. VI-26
44. Svijećnjak iz brušenog gorskog kristala sa spojnim dijelovima i nožicom od pozlaćene bakrene legure; na nožici grb zagrebačkog biskupa Bratulića (1603.-1611.) – natpis: F(rater) S(imeon) B(ratulić) Ep Z(agrebčki); inv. br. 728, br. neg. VII-95
45. Svijećnjak od čistoga srebra (jedan od šest i svaki ima svoj grb, shodno kanoniku darovatelju, npr. Babićev, Seličevićev itd.); konac XVII. st.; inv. br. 1139, br. neg. VIII-146
46. Vrčić (ampule), dvije, s tanjurom; snimljeno 1913.; inv. br. 687, br. neg. VI-54
47. Svijećnjak sa škaricama; snimljeno 1913.; inv. br. 689, br. neg. VI-56
48. **Navicula**; snimljeno 1913.; inv. br. 658, br. neg. VI-27
49. **Kadionica** srebrna, gotička, iz ostavštine biskupa Gašpara Stankovačkoga (konac XVI. st. – spominje je inventar iz 1582. g.); snimljeno 1913.; inv. br. 716, br. neg. VII-83

50. Kadionica; snimljeno 1913.; inv. br. 706, br. neg. VII-73
51. Kadionica od srebra , djelomično pozlaćena s grbom biskupa Šimuna Erdödyja, XVI. ili XVII. st.; snimljeno 1913.; inv. br. 725, br. neg. VII-92
52. **Pokaznica** od zlata, gotička, iz 1495. g., darovao ju je pavlinima u Lepoglavi Herceg Korvin, a u određenom trenutku kupljena od župnog ureda u Lepoglavi; snimljeno 1912.; inv. br. 1021, br. kontakt dia VIII-28
53. Pokaznica gotička, podnožje barokno, ukrašeno dragim kamenjem, nodus u obliku gotičke arhitekture, odijeljene oštrim kornižima, kvadratična s fjalama, a povrh nje se uzdiže tornjić koji nosi križ; snimljeno 1912.; inv. br. 1020, br. kontakt dia VIII-27
54. Pokaznica pozlaćena, gornji dio od čistoga zlata, obložen draguljima i biserima, donji dio od pozlaćenog srebra, na podnožju četiri slike u emajlu i ispis „Sub episcopo Zagrebiensis Georgio Branjugh, custos eccl. Zagr. Steph Putz, te majstorski znak I. N. 1747.“; u vrijeme snimanja nosio se u tjelovskoj procesiji; snimljeno 1912.; inv. br. 1018, br. kontakt dia VIII-25
55. **Relikvijar** (križ), krakovi mu simboliziraju trolist, urešen filigranom i dragim kamenjem, unutar križa zlatni križić s komadićem Kristova križa, darovanim crkvi zagrebačkoj od biskupa Macelina 1137. g.; podnožje i nodus dodani u XV. st. (usporedi sa fotografijom pod inv. br. 701, br. neg. VII-68); snimljeno 1913.; inv. br. 1068, br. kontakt dia VIII-75;
56. Relikvijar s moćima Sv. Stjepana prvomučenika s njegovim dobropozlaćenim kipom; na podnožju grb kasnijeg beogradskog biskupa Puca; izrađen 1763. g.; snimljeno 1913.; inv. br. 744, br. neg. VII-111 (negativ oštećen – gornji desni ugao neznatno odlomljen!)
57. Relikvijar od srebra, dobropozlaćen sa staklom u obliku uspravne ruke koja drži strijelicu; urešen rubinima; čuva kost ruke Sv. Aleksandra; na podnožju natpis; dar kanonika i arhiđakona zagrebačkog L. D. Mikulića (1671.-1676.) iz g. 1684.; snimljeno 1913.; inv. br. 756, br. neg. VII-123
58. Relikvijar u obliku sandučića, drveni, pozlaćeni, renesansni rad; u njemu „Betlehemsko dijete“ što ga je, navodno, hrvatsko-ugarski kralj Andrija II donio sa sobom iz Svete Zemlje, te ga darovao zagrebačkoj metropolitanskoj crkvi, slikano sprijeda; snimljeno 1913.; inv. br. 734, br. neg. VII-101 (usporedi s fotografijom pod inv. br. 677)
59. Škrinja od srebra, 1,5 m duga, s prikazom Rođenja Isusova; dar biskupa Josipa Galjufa, izrađeno u Beču, XVIII. st.; snimljeno 1912.; inv. br. 1026, br. kontakt dia VIII-33
60. Relikvijar u obliku sarkofaga od srebra sa zlatnom krunom, izrađen 1780. g. u Beču po narudžbi zagrebačkog biskupa Josipa Galjufa; u škrinji je pozlaćeni lijes s „betlehemskim djetetom“; snimljeno 1913.; inv. br. 718, br. neg. VII-85
61. Tumba za Sveto Otajstvo, otvoren kovčežić u kojemu se vidi goruće srce; 1721. g.; inv. br. 636, br. neg. VI-5
62. Tumba od pozlaćenog srebra iz XVIII. st., vjerojatno iz Beča, nabavio je 1867. g. kardinal nadbiskup Juraj Haulik; stražnja strana otvorena, na vratašcima prikaz Skidanja Kristova tijela s križa, u tumbi tijelo Kristovo, izrađeno od bjelokosti; inv. br. 644, br. neg. VI-13
63. Tumba za Sv. Otajstvo – kovčežić cijeli, zatvoren, s prednje strane (1721. g.) od srebra; dar biskupa Esterhazija, do 1910. godine upotrebljavao se za pohranu Sv. Otajstva kod Božjeg groba; inv. br. 720, br. neg. VII-87 (negativ oštećen – malo odlomljen donji lijevi ugao!)
64. **Pacifikal** biskupa Luke Baratina (1500.-1510.), stražnja strana s prikazom smrti Bogorodice, okružene apostolima; izrađeno u emajlu (oštećeno); na okviru gravirano: lik Blažene Djevice, arkanđela Gabrijela, oboje na stupovima, zatim dva anđela s Lukinim grbom i +AHM +G+P+HD+T+; mletački rad iz konca XV. st.; inv. br. 672, br. neg. VI-39
65. Pacifikal biskupa Luke Baratina (1500.-1510.), prednja strana s prikazom raspeća, izrađenog u emajlu, okvir ukrašen dragim kamenjem i biserima; mletački rad iz konca XV. st.; inv. br. 670, br. neg. VI-133
66. Pacifikal biskupa Luke Baratina (1500.-1510.), prednja strana s prikazom raspeća, izrađenog u emajlu, okvir ukrašen dragim kamenjem i biserima; mletački rad iz konca XV. st.; inv. br. 670, br. neg. VI-133
67. Zdjelica; snimljeno 1913.; inv. br. 683, br. neg. VI-50
68. Piksida za svetu pomast , na poklopcu ornamentalni ukras, a u sredini na glatkome kraju inicijali gotičkim slovima G. H. (Gjuro Haulik), prva pol. XIX. st.; snimljeno 1916.; inv. br. 603, br. neg. IV-35
69. Zvončići od srebra s inicijalima G. H. (Gjuro Haulik), ukrašen biljnim ornamentom i klasicističkim frizom, držak masivan i čunjastog oblika; prva pol. XIX. st.; snimljeno 1916.; inv. br. 628, br. neg. IV-59
70. **Zvono** sv. Ladislava, preliveno 1837. godine iz starog zvona sv. Ladislava po Hinku Degenu; skinuto 15. kolovoza 1916; inv. br. 697, br. neg. VI-64

71. Zvono Sv. Ladislava preliveno 1837. g. iz starog zvona Sv. Ladislava po Hinku Degenu; skinuto 15. VIII. 1916.; inv. br. 696, br. neg. VI-63
72. Zvono stolne crkve, zvano „Prebendar“ iz g. 1785., lijevano u Beču, skinuto 1916. g.; inv. br. 694, br. neg. VI-61

TUMAČ POJMOVA IZ RIZNIČKOG BLAGA

Plašt (*pluvijal*, → kišni ogrtač) – ubraja se među najbogatije urešeno i najsvečanije liturgijsko ruho. To je prostran ogrtač sašiven u obliku polukruga. Neobično dug ukrasni ovratnik („kukuljica“) što pada s ramena resi mu leđa, po rubu prednjeg otvora teče izvezena rubna vrpca, a učvršćuje se raskošno izrađenom kopčom. Boja plašta slijedi promjene crkvene godine. Nosi se u ophodima i vrlo svečanim bogoslužnim činima. Razvio se od neke vrste kišne kabanice koja se nosila preko misnog ruha, odatle mu latinsko ime *pluviale* (lat. *pluvia* kiša, dažd). Simbolički označava nevinost, čistoću i dostojanstvo.

Misnica, kazula - posljednji komad liturgijskog ruha koji misnik oblači. Ona je izvanjsko odijelo koje pokriva ostale odjevne predmete, što zgodno ocrtava njezino latinsko ime *casula* (= „kućica“). Izvorno je to zvonolik ogrtač bez rukava koji seže od vrata do gležnja, s otvorom na vrhu za glavu. U kasnom srednjem vijeku prave se na bokovima izrezi za ruke. U barokno doba, kada se na nju stavlja bogat ornament od zlatnih niti i stakla pa postaje teška, bočni dio potpuno nestaje, a ostatak od dviju ploha sprijeda i straga skraćuje se do koljena, te se zaobljuje. Misnica može biti bijela, crvena, ružičasta, zelena, ljubičasta, crna, zlatna i srebrna, što ovisi o razdoblju crkvene godine ili o vrsti blagdana koji se slavi. Obično ima križ izvezen na stražnjem dijelu, što podsjeća na Kristovu muku. Kao simbol, misnica se povezuje s grimiznom haljinom koju je Pilat dao obući Kristu kao „židovskom kralju“. Ona k tome podsjeća na Kristovu nešivenu haljinu za koju su vojnici na Kalvariji bacali kocke.

Dalmatika (lat. *dalmatica*, nazvana prema odjeći dalmatinskih pastira) – od starine dalmatika je liturgijsko ruho đakona. To je vanjska tunika ukrašena vezivom, s dugim rukavima, koju đakon nosi povrh albe. Biskup ili opat mogu je nositi ispod misnice za vrijeme pontifikalne službe, što se na renesansnim slikama redovito i prikazuje. Po svom obliku (kad se razvuče ima oblik križa) ona podsjeća na Kristovu muku. Simbol je spasenja, radosti i pravednosti.

Roketa (tal. *rocchetto*, franc. *rochet* „haljetak malih rukava“) – naboran haljetak od bijelog lana s dugim uskim rukavima, a seže do koljena. Donji dio rokete, naramenice i krajevi rukava ukrašeni su čipkom koja je podstavljena svilom u boji, u skladu s hijerarhijskim stupnjem onoga koji je nosi.

Mitra (grč. i lat. *mitra* „povezača, ubradača s trakovima niz obraze“) – kao dio liturgijske odjeće spominje se tek u VII. st., a od VIII. do X. st. javlja se više likovnih prikaza mitre. To je čunjasta kapa s obodom u obliku krune, a u XIV. st. postaje sve viša i sve šiljatija, a dva roga pretvaraju se u dva sferna trokuta. Umjesto nekadašnje krune na donji rub se pričvršćuje obojena ili zlatna vrpca (*mitra aurifrisiata*), a kadšto ima mitra i jednu vertikalnu vrpcu (*mitra intitulata*). U XVII. i XVIII. st. postaje veoma visoka i dobiva bogat ornament od zlatnih niti, a gdjekad i od dragog kamenja.

Mitra predstavlja liturgijsku kapa koju nose pape, kardinali, nadbiskupi i biskupi, a po posebnoj povlastici i neki opati. Ona predstavlja simbol njihove vlasti. Ona može biti optočena dragim kamenjem, izvezena zlatovezom, ili pak posve neukrašena i izrađena od bijela platna ili svile. Opati nose samo takve jednostavne mitre, osim po posebnoj povlastici.

Dva roga mitre podsjećaju na dvije zrake svjetla što su izbile iz Mojsijeva čela dok je primao Deset zapovijedi. Simbol su i dvaju zavjeta, Starog i Novog. Na zadnjoj strani mitre pričvršćene su dvije vrpce koje viseći padaju preko ramena (*fanon*), a označuju duh i slovo Starog i Novog zavjeta.

Pastoral, biskupski štap (lat. *pastoralis* „pastirski“) – nosi ga biskup kao znak svog dostojanstva i vlasti te pastirske službe nad vjernicima. Prvi se puta spominje u V. st., a u VIII. je već redovita pojava. Isprva ima oblik običnog pastikog štapa, od kojeg i vuče svoje porijeklo. Napravljen je od drva, pri vrhu je malo zavinut i prekriven metalnim ukrasima. U VIII. st. na vrhu dobiva čvor (*nodus*), a u X. st. na vrhu mu je *crux decussata*. U XI. st. znatno se povisuje i na vrhu dobiva volutu ukrašenu alegorijskim figurama. Od XIII. st. oblik mu se mijenja, a ornamentalni detalji slijede stilske karakteristike svog razdoblja, te su osobito bujni u doba gotike i baroka.

Pektoral (lat. *pectoralis* „prsni, koji se nosi na prsima“) – križ što ga na vrpici oko vrata nose pojedini crkveni dostojanstvenici, od kanonika naviše. Prije nego je postao znakom dostojanstva bio je objekt pobožnosti, osobito na Istoku od V. do X. stoljeća, a u njemu su se nosile relikvije Kristova križa. Na Zapadu ga je isprva službeno nosio samo papa. Od XII. st. dalje nose ga i biskupi, a od XVI. st. i ostali prelati. Dostojanstvo onoga koji ga nosi vidljivo je po vrpici na kojoj visi križ: papa ga nosi na zlatnoj vrpici, kardinal na crveno-zlatnoj, biskupi na zelenoj, apostolski protonotari na ljubičastoj, vrhovni opati na zeleno-zlatnoj, opati na crno-zlatnoj, a kanonici na crvenoj.

Piksida, ciborij, čestičnjak (grč. *pyksis*, *pyksidos*; lat. *pyxis* „posudica“) – prije se pod tim izrazom razumijevala svaka posuda za čuvanje posvećenih hostija ili čestica, a u običnom govoru misli se na posudu u kojoj se nosi pričest bolesniku. Po stilskim karakteristikama piksica slijedi razvoj u ostalog liturgijskog posuđa, npr. kaleža, pokaznica, kadionica i sl.

Kalež (lat. *calix* „čaša, kupa“) – svečana čaša u kojoj svećenik na misi prinosi žrtveni dar vina koji se, po riječima Kristovim, pretvara u njegovu krv, a zatim se svećenik, rjeđe i vjernici, iz nje pričešćuju. Kalež se sastoji od tri glavna dijela: Čaše (*cuppa*), podnožja te čvora (*nodus*) između njih. U starijim razdobljima čaša katkad ima po jednu ili dvije ručke (*ansa*), i to uglavnom tada kada služe za pričešćivanje vjernika. Redovito je kalež izrađen od srebra, a unutrašnja mu je strana čaše pozlaćena. Nisu međutim rijetkost niti potpuno pozlaćeni kaleži, pa čak ni posve zlatni.

Krist je na svojoj posljednjoj pashalnoj večeri upotrijebio zacijelo običnu čašu kakva je tada bila u upotrebi. Evanđelje je naziva *potérion*. U prvim vijekovima kršćanstva kao kalež se upotrebljavaju svi oblici kućnih čaša od raznog materijala. Stakla, drva, bronce, bakra, srebra. Drveni i stakleni kaleži i kaleži od životinjskih rogova bili su već u IV. st. zabranjeni, a Grgur Veliki oko 600. g. određuje da kaleži imaju biti od plemenite kovine, ali se ne govori ništa o njihovom obliku. Razvoj kaleža možemo jasnije pratiti od VIII. st. dalje te kroz pojedina stilska razdoblja pratiti razvoj njihovih oblika (koji se od predromanike do novog vijek znatnije izdužuje), te na njihovim vanjskim plohamo zapažati razvoj ukrasnih detalja.

Sviječnjak – nosač na kome gore svijeće za vrijeme liturgijskih čina. Kršćanstvo ih upotrebljava od prvih stoljeća, u prvom redu iz praktičnih razloga, jer su se kršćani sastajali noću ili u katakombama. Izlaskom kršćanstva iz katakomba upotreba će svijeća biti više simbolična, iako će služiti i u praktične svrhe.

Razvoj sviječnjaka možemo pratiti od VIII. st. dalje. U karolinško doba upotreba im je vrlo česta, ali ne stoje na oltaru, nego kraj oltara ili ciborija, a drže ih u rukama akoliti (pomoćnici viših službenika u liturgiji). Svoje stalno mjesto na oltaru dobivaju tek u XIV. st. Kao i kod ostalog liturgijskog posuđa razvoj njihovih oblika usklađen je s općim stilskim karakteristikama razdoblja. Do XIII. st. sviječnjaci su bili uglavnom brončani, a nakon toga i srebrni te drveni. Drvo je bilo osobito često upotrebljavano za izradu sviječnjaka u doba baroka, kada je uostalom i broj sviječnjaka izrazito velik: najmanje deset na svakom oltaru. Drvo se tada prekrivalo štukom i obojalo zlatnom i bijelom bojom. (Drveni su sviječnjaci vjerojatno i ranije bili u upotrebi ali se zbog trošnosti materijala nisu uspjeli sačuvati).

Dijelovi sviječnjaka jesu noge, postolje, čvor (jedan ili više njih), prstenovi, košarica, tanjurić te šiljak.

Navicula (lat. *navis* „lađa, lađica“) – posudica u obliku lađice s poklopcem koji se na sredini preklapa i s podnožjem sličnim onome što ga ima kalež, a služi za držanje tamjana, koji se iz nje vadi žlicom i stavlja u kadionicu da bi na žeravici izgorio u počast Bogu.

Kadionica (lat. *incensorium* od *incendere* „paliti“) – metalna posuda s probušenim poklopcem, učvršćena na podu ili zidu, ili pak ovješena o tri lanca. U nju se stavlja žeravica na kojoj se pali tamjan ili druge mirišljave tvari u počast nekoj osobi ili božanstvu, ili pak radi otklanjanja neugodnih mirisa.

Budući da je u mediteranskoj kasnoj antici paljenje mirišljivih tvari bilo rašireno osobito kao počast bogovima, kršćani su u prvo doba zazirali od te prakse. Praksa kađenja prodrla je u život Crkve najprije na Istoku, i to u počast cara, a kasnije i u liturgiji. Na Zapadu se kađenje u liturgiji kao općenita praksa uvodi tek u VII. St., a svoj procvat doživljava od XIV. stoljeća dalje.

U liturgiji kadionicu nosi u ruci i mašući njome pojačava dimljenje posebni službenik zvan *turifer*.

Od XI. do XIX. st. oblikovni razvoj kadionice može se uspoređivati s oblikovnim razvojem kaleža; na vanjskoj plohi nosi ukrasne detalje (floralne ili arhitektonske) onog stilskog razdoblja u kojemu nastaje. U prvim stoljećima izrađuje se iz željeza, zatim od bronce, a u kasnom srednjem i novom vijeku od srebra.

Pokaznica (lat. *monstrare* „pokazivati“ → *monstranca*; lat. *ostendere* „pokazivati“ → *ostenzorij*) - izvorno se pokaznicom smatra svaka posuda u kojoj se izlažu svete moći. Kasnije je to ime ograničeno na prozirnú spremnicu u kojoj su pogledima vjernika izlaže posvećena hostija. Upotrebljava se kod euharistijskih blagoslova i ophoda.

Relikvijar, moćnik (lat. *reliquiae* „ostaci, moći“) –spremnica u kojoj se čuvaju ili izlažu ostaci kostiju, odjeće ili predmeta vezanih za pojedinesvece ili kakve druge svete moći (relikvije). Izrađuje se od raznih materijala, najčešće od plemenitih: srebra, zlata, kristala, bjelokosti, ali i drva. Obično su relikvijari bogato umjetnički ukrašeni, a poprimaju oblik dijela tijela čije ostatke čuvaju, ili oblik križa kad je riječ o ostacima Kristova križa,također arhitektonskih oblika kuće ili crkve, oblik pokaznice i sl. Relikvijar u rukama osobe ili nošen u ophodu redovito označuje prijenos moćiju ili posvetu neke crkve.

Pacifikal (lat. *pacificalis* „mirotvorac“, onaj koji donosi mir) - križ na nisku stalku koji biskup ili svećenik u određenim prigodama nosi u ruci (npr. kod blagoslova kuća) i njime blagoslivlja vjernike.

Zvono (lat. *campana* – izvodi se iz imena pokrajine Campania, jer su po predaji prva zvona izrađena u Noli, u Campaniji) – upotreba zvona u kršćanstvu spominje se potkraj VI. st., a uveo ju je Grgur iz Toursa radi sazivanja monaha na molitvu. Od VII. st. nadalje u Italiji je upotreba zvona gotovo redovita praksa i njome se sazivaju vjernici na liturgijske čine. Potkraj istog stoljeća počinju se graditi i posebni tornjevi u koje se smještaju zvona da bi se dalje čula.

Oblik samih zvona možemo pratiti tek od XIII. st.; tada su još relativno uska i visoka, a kasnije će postajati sve šira i niža. Od XV. st. nadalje zvona se posvećuju posebnim zaštitnicima (titularima) te se na njih utiskuju natpisi s poukama ili porukama. Uz praktičnu namjenu (sazivanje vjernika) zvonima se često pridaje i niz drugih, simboličkih, pa i magijskih funkcija (tjeranje zloduha, prirodnih nepogoda i sl.)